

(4)

2. তলৰ যি কোনো চাৰিটাৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা : $4 \times 4 = 16$

Write short notes on any four of the following :

- (a) যাদৃচ্ছিক প্ৰতিদৰ্শ
Random sampling
- (b) গুণোত্তৰ মাধ্য
Geometric mean
- (c) প্ৰসাৰ
Range
- (d) সূচক সংখ্যাৰ ব্যৱহাৰ
Uses of index number
- (e) মাধ্যিকী
Median

3. (a) পিয়ল পদ্ধতি আৰু প্ৰতিদৰ্শ পদ্ধতিৰ মাজৰ পাৰ্থক্য দেখুওৱা। পদ্ধতি দুটাৰ মাজত থকা তুলনামূলক সুবিধাসমূহ আলোচনা কৰা। $4+7=11$
Distinguish between census and sampling. Discuss their comparative advantages.

অথবা / Or

- (b) মুখ্য তথ্যৰ সংজ্ঞা দিয়া। মুখ্য তথ্য সংগ্ৰহ কৰাৰ বিভিন্ন পদ্ধতিবোৰ কি কি? কি কি অৱস্থাত এই পদ্ধতিবোৰ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে, উল্লেখ কৰা। $2+7+2=11$
Define primary data. What are the different methods of collecting primary data? Indicate the situations in which these methods should be used.

(5)

4. (a) কেন্দ্ৰীয় প্ৰৱণতাৰ মাপ বুলিলে কি বুজা? ইয়াক জোখাৰ বিভিন্ন পদ্ধতিসমূহ চমুকৈ আলোচনা কৰা। $2+9=11$

What do you mean by measures of central tendency? Discuss briefly the different methods of measuring central tendency.

অথবা / Or

- (b) তলত দিয়া তথ্যসমূহৰ পৰা গাণিতিক গড় আৰু মধ্যমা নিৰ্ণয় কৰা : $5+6=11$

Calculate arithmetic mean and median from the following data :

শ্ৰেণী অন্তৰাল Class interval	বাৰংৰাবতা Frequency
0-4	13
5-9	14
10-14	15
15-19	14
20-24	13

5. (a) বিক্ষেপণৰ মাপ বুলিলে কি বুজায়? বিক্ষেপণৰ বিভিন্ন মাপসমূহ কি কি? মানক বিচলনৰ সুবিধা আৰু অসুবিধাসমূহ উল্লেখ কৰা। $2+3+6=11$

What do you mean by measures of dispersion? What are the different measures of dispersion? Mention the merits and demerits of standard deviation.